

דבר העורך

ברכת המזון ככוונה סגולה לפרנסה

ברכה מתוך סידור: כתב בספר החינוך (מצוה תל) כל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויות לו כל ימיו בכבוד. והמדקדק יזהר לברך לכתחילה בתוך הספר ולא בעל פה. כתב בספר חסידים (סימן מז) מעשה באחד שמת ונתלה בחלום לאחד מקרוביו, ואמר בכל יום דנים אותי, על שלא הייתי מדקדק לברך כל הברכות ככוונת הלב וכו'. והובאו דבריהם במשנה ברורה (סימן קפה ס"ק א).

כתב ברוקח (סימן שלז), ובאליהו זוטא (סימן קפה אות א) ובתשב"ץ קטן (סימן שטו) ובכ"ח (סימן קפה אות ב) ובכאר היטב (סימן קפה ס"ק א) שאין אות ה' בברכת המזון, כי כל המברך ברכת המזון ככוונה אין שולט בו לאף לא שצף ולא קצף, ומזונותיו מצויות לו בריח ובכבוד כל ימיו.

הרבה פעמים עורר מרן הג"ר אלעזר מנחם מן שך זצ"ל על חשיבות הענין של ברכת המזון מתוך סידור. ובתאריך כ"ז אלול תשמ"ט, ימים ספורים לפני ר"ה, אמר את מה שהיה שגור בפיו פעמים רבות, שבכדי לעשות תשובה ולזכות בדין, צריך קבלה קטנה ועקבית, שכל אחד יקבל לברך ברכת המזון ככוונה מתוך סידור! והבטיח שהקבלה תעשה רעש גדול בשמים, ויכריזו על המקבל 'מלוני עשה תשובה' (דורש טוב).

והזכיר את בנו, חתנו הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א, כשהיה אורח הכבוד בכינוס אדירי התורה שעל ידי בית מדרש גבוה ליקוד, בתאריך ט"ו סיון תשפ"ג בהשתתפות למעלה מ-30,000 איש, עם הגעתו נודע לו שבנו הג"ר עזריאל זצ"ל נפטר, והורו לו גדולי הרבנים לדבר בכינוס למרות שהיה באמצע השבועה, כדי לחזק את המשתתפים, ואמר בסיום הדרשה, שאמירת ברכת המזון מתוך ברכון, היא עצה וסגולה ראויה לחיזוק וישועה, ובמיוחד לצרה הגדולה שמצויה באמריקה, שהרבה לא מוצאים את זיווגם, והעצה לכך שיקבלו קבלה קטנה קבועה, לברך ברכת המזון מתוך ברכון, והוא מועט המחזיק את המרובה.

היצר הרע נלחם שלא יברכו מתוך ברכון, ומערים קשים וטרדות שלא יברכו ככוונה. וכלינו להתחזק ולברך ככוונה, ונזכה לפרנסה בריווח, וכפי שאומרים בסוף ברכת המזון את הפסוק (תהלים פרק לד פסוק יא) כְּפִירִים יָשׁוּ וְיָרְעוּ וְדָרְשׁוּ ה' לֹא יִחְסְרוּ כֹל טוֹב.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'ספק בירך ברכה אחרונה'

כללי הספקות

תקציר: הנושאים בסדרת הספקות בברכות: גיליון 427 'עצות בספק חיוב ברכה ראשונה', גיליון 428 'ספק בירך ברכה ראשונה כיצד ינהג'. הגיליון הנוכחי 429 'ספק בירך ברכה אחרונה כיצד ינהג'.

שאלת הגיליון: המסופק אם בירך ברכה אחרונה, האם חוזר ומברך או לא?

פירוש הדין במקרים הבאים: ברכת המזון באכל כדי שביעה, ברכת המזון כשלא אכל כדי שביעה, ברכת 'מעין שלוש', ברכת 'בורא נפשות', האם צריך לחזור ולאכול כדי להתחייב בוודאות? מה הדין באשה או קטן שהסתפקו?

פנת הבית
התורה וההלכה

מה טבו משכנתיך ישראל

הדעה החשובה שמסורת
הנה להודיע כי לבקשת רבים ולתועלת הציבור החשוב
בבעה שיעור נמלא מיוחד מאוד

בעניין
הבית
היהודי

באמסקלריא המאירה
לפי דעת התורה

עיי משנת האשכולות אשר כבר אימוצו גברא ומקמיא זמנינו טובא
משנת טובא קב בהרדנות מגזילי הדור אדירי התורה
הרה"ג רב יצחק אייזיק טילבר שליט"א
מוחבר המפרשים הנפלאים רבי המבד
משפטי השלום, שיעור משפט, בין בית נאמן, יסודות הבית וקדושתו ואין עוד מלבדו

קור או בנדר | פורת והנחה הראוי - לא יטיל איש יצירה | להגיע למקום שהיה בכל רוב קטן כחול |
האשה שמתה מימי אבא על ליל ליל - בדין רבי | כבוד על הבנה לויב על תרומת סמיטות והנחנות
שיעור הספיקול | הביא יצירה שכתב בארצות הברית | רב ראשי למקום גמול וצדק עולמי - אין ריחה חושבת
כירעו | מכירה יותר נמשך | שכיח שרירי בייקום | חובן יהודי - חובן משמעותי | לתשתית את תהנת הבית
לפי ספר פלמנה המאגנת

השיעור יוקרא ימים ארבע פעם תהנה י"א אדר א' תשפ"ד
בין השעות 3:00 - 2:00 בערריים
בבימדי פנקס קרית ורחוב הסידי קילין 1 סנטר בית ישראל עזריעלם

שמן ותויו מבעטם
בברכת התורה

בב' הדור: שנת קבלת הברית על הישועה מידו של הישועה רבי - הרשמה בקו השיעורים 07-5577688 - שולח מס 9

עוד יצירה
הילכתא
לדעת לחיות כהלכה

נושא השיעורים מילויים מכלולה המועמדות לזכרון ליבם של תנכי התורה
אם אתם מקוץ את תורה מלידת השיעורים בנותיהם והם מתקיימים רק בנחשו החימנות שלכם
דיעו כעשה חסד חלק בנחשות השיעורים. רבי זויס ובעל" 053-332-6004

נושא השיעורים הוא הלכה השיעורים המועמדות יבן החלטה בין השיעורים מכלולה בין 05-332-6004 | מילוי |
בכרת תורה לאור עמוד השיעורים. הלכה מס' 05-332-6004 | עמוד השיעורים | כבוד לרעני השיעורים

המזון. וכתב הרדב"ז (חלק ו סימן ב' אלפים רכ"ד) הובא בשערי תשובה (סימן קצ"ז) לגבי חולה או זקן או שכבר אכל מקודם והוא שבע על ידי כזית או כביצה, מתחייב מן התורה לברך, כי למעשה כעת הוא שבע.

והסתפק הביאור הלכה (שם), באופן שאכל ולא שבע משאר מאכלים, ואח"כ אכל כזית פת ושבע, האם מתחייב ברכת המזון דאורייתא.

וכתב הג"ר בן ציון אבא שאול זצ"ל (שו"ת אור לציון חלק ב פרק יג אות ו), שכך הדין לפי הפוסקים הספרדים, וממילא רק אם שבע מפת או דברים המלפתים שברכת המזון דאורייתא חוזר ומברך מספק, אבל אם שבע גם משאר מאכלים שאינם מלפתים שברכת המזון דרבנן אינו חוזר ומברך מספק.

לא שתה מים: ידוע שיטת היראים הובא בבית יוסף וברמ"א (סימן קצ"ז סעיף ד), אם שבע מאכילתו ולא שתה והוא עדיין צמא למים, אינו חייב בברכת המזון מדאורייתא, משום שבכדי להגיע ל'ושבעת' צריך ג' שתי. וכתב הג"ר בן ציון אבא שאול זצ"ל (שו"ת אור לציון חלק ב פרק יג אות ו), שאם לא שתה כיון שאינו חייב בברכת המזון מדאורייתא, בספק אינו חוזר ומברך, ומחדש שאם אכל מרק, נחשב כשתיה בכדי להתחייב בברכת המזון דאורייתא.

הטוב והמטיב: לגבי הברכה הרביעית בברכת המזון שהיא רק מדרבנן, לדעת האשכול (הלכות נטילת ידים), והמגן אברהם (ס"ק ז), והפרי חדש (סימן רט), וכן נוקט בהמש"ב (סימן קפ"ד ס"ק יג), על המסופק אם בירך ברכת המזון, לברך גם ברכת הטוב והמטיב, בכדי שלא יבוא לזלזל בה.

מאיידך לדעת הבן איש חי (פרשת חוקת אות ט), וכך החיים (סימן קפ"ד ס"ק טו), וחכמת שלמה (סימן קפ"ד סעיף ד, והוסיף שכיום אין חשש זלזול), במקום ספק לא יברך ברכה רביעית, כיון שיש פוסקים שלא יברך, וספק ברכות להקל.

להוציא אחר: לדעת הגרע"א (הגהות על השו"ע סימן קפ"ד, שו"ת הגרע"א מהדורא קמא סימן ו), והכתב סופר (סימן ל), וכן נוקט המש"ב (סימן קפ"ד ס"ק יד), המברך ברכת המזון מספק, יכול להוציא את חברו שודאי לא בירך, וטעם הדבר הוא שהמסופק חל עליו חיוב ודאי לברך, ויכול להוציא את חברו שחייב בוודאי. וגם לשיטת הרמב"ם שספק דאורייתא מן התורה לקולא, ורק מדרבנן הוא לחומרא, מכל מקום המחויב בוודאי מדרבנן, יכול להוציא את המחויב בוודאי מדאורייתא.

מאיידך לדעת הליקוטי פרי חדש, והלכות קטנות (חלק ב סימן רע"ז), והכף החיים (סימן קפ"ד ס"ק יח), והשערי תשובה (סימן קפ"ד ס"ק ו), והערוך השולחן (סימן קפ"ד סעיף ה), המברך מספק אינו יכול להוציא את חברו שחייב בוודאי מדאורייתא, כי המחויב מספק אינו מוציא את המחויב בוודאי. ואינו דומה למבואר בסו"ע (סימן קצ"ז סעיף ד) שהאוכל שיעור דרבנן, יכול להוציא את האוכל שיעור דאורייתא, ששניהם חייבים לברך בוודאי ולא בספק.

3. לחומרא

רא שמים: המסתפק אם בירך ברכת המזון, לדעת

והאם קטן או אשה נאמנים להעיד לגדול שמתפק אם בירך או לא?

1. ספק דאורייתא לחומרא

בבלי ירושלמי: מבואר בירושלמי (ברכות פרק א הלכה א) וכפי שביאר הפני משה (ד"ה צריך, ד"ה ספק התפלל, ד"ה ספק קרא), ספק אם בירך ברכת המזון צריך לברך מספק, כי חיובו מן התורה, שנאמר (דברים פרק ח פסוק י) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכַּתְךָ. וכן ספק אם קרא קריאת שמע צריך לקרות מספק, כי חיוב קריאת שמע הוא מן התורה. אבל ספק אם התפלל אינו מתפלל מספק, כיון שחיוב תפילה הוא רק מדרבנן.

ומבואר בגמ' (ברכות דף כא.) לגבי ספק אם קרא קריאת שמע, לדעת רב יהודה אינו חוזר וקורא, כי לשיטתו חיוב קריאת שמע הוא רק מדרבנן, ספק אם אמר ברכת אמת ויצייב חוזר ומברך כי חיובו מדאורייתא. אולם לדעת רבי אלעזר ספק אם קרא קריאת שמע חוזר וקורא, כי חיוב קריאת שמע הוא מן התורה. ספק אם התפלל אינו חוזר ומתפלל, כי חיוב תפילה הוא רק מדרבנן.

הלכתא: וכתב הרא"ש (ברכות פרק ג סימן טו), בשם שאלות דרב אחאי (יתרו סימן ג), שמסוגיא זו למדנו לכל הברכות שחיובם רק מדרבנן, שאם מסופק אם בירך אינו חוזר ומברך.

וכך נפסק בשו"ע (סימן קפ"ד סעיף ד, סימן רט סעיף ג) ובמש"ב (סימן קס"ז ס"ק מט, סימן רט ס"ק ט) אכל פת ואינו יודע אם בירך ברכת המזון או לא, צריך לברך מספק, מפני שהיא מן התורה. אבל במסתפק על שאר הברכות בין ברכות ראשונות ובין ברכות אחרונות, אם בירך או לא, אינו מברך מספק, כיון שחיוב הברכה הוא רק מדרבנן, וספק דרבנן לקולא.

2. אימתי חוזר ומברך

כדי שביעה: כתב בספר החינוך (סימן תל), ובמגן אברהם (קפ"ד ס"ק ח), ובמאמר מרדכי, וכן נקט המש"ב (סימן קפ"ד ס"ק טו, כב, שער הציון ס"ק יז, מש"ב סימן רט ס"ק י) שחוזר ומברך דוקא אם אכל כדי שביעה שחייב בברכת המזון מן התורה שנאמר (דברים פרק ח פסוק י) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכַּתְךָ. אבל אם לא אכל כדי שביעה, אלא כשיעור כזית שלפי רוב הפוסקים חיובו רק מדרבנן, אינו חוזר ומברך.

מאיידך כתב על כך הצ"ח (ברכות דף כ:), וכעין זה כתב הבגדי ישע ולולי דמסתפינא לחדש דבר מדעתי הייתי אומר, שגם כשאוכל פחות משיעור שביעה חוזר ומברך מספק, כיון שקיער חיוב ברכת המזון הוא מדאורייתא, רבנן כעין דאורייתא תקון, שגם בלא שבע דינו כמו בשבע. מה נקרא שביעה: ומבואר בספר החינוך (מצוה תל) ששיעור השביעה אין לה שיעור שיהו בכל אדם, אלא כל אדם יודע שביעתו, ואם דינו תמיד לאכול כדי מחייתו לבד, גם זה נחשב שביעה (מש"ב סימן קפ"ד ס"ק כב).

כתב בביאור הלכה (סימן קפ"ד סעיף ו ד"ה בכזית) דוקא אם שבע מפת או ממאכלים שהדרך ללפת בהם את הפת, מתחייב בברכת המזון דאורייתא, אבל אם אכל פת ולא שבע, ואח"כ אכל ושבע משאר מאכלים שאין הדרך ללפת בהם את הפת, אינו חייב מהתורה בברכת

שיש לאדם חזקת חיוב, כי הוא בר חיובא ובודאי אכל, והספק הוא אם בירך ונפטר מהחיוב, ואם כן הספק חיוב שיש לו חזקה, דוחה את הספק איסור של ברכה לבטלה.

5. דין אשה וקטן

ספק דאורייתא או דרבנן: נשים ספק אם חייבות בברכת המזון מדאורייתא, כיון שהיא מצות עשה שאין הזמן גרמא, או שחייבות רק מדרבנן, דכתיב על הארץ הטובה ונשים אין להם חלק בארץ מצד עצמן, או משום שאינם בכלל ברית תורה (שו"ע סימן קפו סעיף א, ומשנ"ב ס"ק א-ב).

אשה שהסתפקה: לגבי אשה שאכלה כדי שביעה ומסתפקת אם בירכה ברכת המזון, לדעת **הפרי מגדים** (אשל אברהם סימן קפו ס"ק א), ו**הגר"א** (הגהות על שו"ע סימן קפד, שו"ת הגר"א מהדורא קמא סימן כה), ו**החיד"א** (ברכי יוסף סימן קפו אות ד, ובמחזיק שם אות א) אינה מברכת מספק, כי לגבי החיוב דאורייתא יש ספק ספיקא, ספק אם מחוייבת בברכה, וספק אם בירכה, ולגבי החיוב דרבנן יש רק ספק אחד שמא בירכה, וספק דרבנן לקולא.

מאידך לדעת **השער אפרים** (סימן יא) ו**החיי אדם** (כלל מז סעיף ב) גם אשה צריכה לחזור ולברך, ואינו בכלל ספק ספיקא, מכיון שאיבעיא דלא איפשטא בגמ' אינו מוגדר כספק.

והכרעת **המשנ"ב** (סימן קפו ס"ק ג, ביאור הלכה ד"ה אלא), אשה שרוצה לסמוך על דעת האחרונים שצריכה לברך לא הפסידה, בצירוף דעת **הראשונים** גם אשה חייבת בברכת המזון מדאורייתא. ולדעת **הג"ר בן ציון אבא שאול זצ"ל** (שו"ת אור לציון חלק ב פרק יג אות ה), אשה שמשופקת אם בירכה ברכת המזון לא תברך מספק.

קטן שהסתפק: לגבי קטן שאכל כדי שביעה והסתפק, לדעת **הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל** (הליכות שלמה סוכה פרק ט ארוחות הלכה 62 ותן ברכה מדור התשובות עמוד יג), ו**הגרא"ל שטיינמן זצ"ל** (שלמי תודה ברכות עמוד לב) צריך לברך מספק כדי לחנכו שכך צריך לעשות כשיגדיל.

עדות אשה וקטן: ולגבי גדול המסופק אם בירך ברכת המזון, ואשה מעידה אם בירך או לא, לדעת **המהרש"ם** (שו"ת חלק ד סימן כט), אשה נאמנת לומר שבירך נגד חזקת חיוב ברכה, כי גם בלי עדות האשה יש ריעותא בחזקה בכך שבא לידי ספק, ולכן עד אחד ואשה נאמנים. ולגבי המסופק אם בירך וקטן מעיד שכבר בירך, לדעת **הגרא"ל שטיינמן זצ"ל** (שלמי תודה ברכות עמוד לב), למרות שאין נאמנות לקטן בדאורייתא, וכאן הוא ספק דאורייתא, מכל מקום לא יחזור ויברך מחשש ברכה לבטלה, ויראה לצאת מאחר, או יחזור ויאכל כזית.

ולדעת **הג"ר אפרים גרינבלט זצ"ל** (שו"ת רבבות אפרים חלק ה סימן קעב), הקטן נאמן לומר אם בירך או לא, ואין זה בתורת עדות אלא משום 'מסיח לפי תומו'. ויש נפק"מ מעשית בימי הפורים הבעל"ט, אם שתה יין יותר מלמודו ועדיין הוא במצב שראוי לברך, ואינו יודע אם בירך ברכת המזון או לא, ואשתו ובניו מעידים בו אם בירך או לא, ותלוי במחלוקת הפוסקים, אם יכול לסמוך על דבריהם.

החיי אדם (כלל מז סעיף ג) ו**המשנ"ב** (סימן קפד ס"ק טו, סימן רט ס"ק י) אם שבע מחוייב מדאורייתא בברכת המזון, וזוהו ומברך מספק, ולא צריך לאכול שוב. ואם לא שבע, לרוב הפוסקים ברכתו רק מדרבנן ואינו חוזר ומברך, ומכל מקום ראוי לירא שמים שמסתפק אם בירך או לא, אפילו לא אכל אלא כזית, שיטול ידיו ויברך המוציא, ויאכל כזית ויברך ברכת המזון.

אולם בפרי מגדים (פתיחה להלכות ברכות אות ב), ו**בכף החיים** (סימן קפד אות טו), מבואר שאפילו באופן ששבע מאכילתו, ראוי לחזור ולאכול כזית.

ומדויק מלשון החיי אדם והמשנ"ב, שאינו חוזר ומברך 'על נטילת ידיים'. וקעין המבואר **במשנ"ב** (סימן קעט ס"ק ט, ביאור הלכה סימן קעח סעיף א ד"ה המוציא, וסעיף ב ד"ה וצריך) לגבי המסיח דעתו משמירת ידיו באמצע הסעודה, ולא הסיח דעתו מהאכילה, שנטול ידיו שוב ואינו חוזר ומברך 'על נטילת ידיים'. אבל אם הסיח דעתו מהאכילה חוזר ומברך 'על נטילת ידיים' וברכת 'המוציא'.

'מעין שלוש': לדעת **הסמ"ג** (עשין כז), ו**הרמב"ם** (הלכות ברכות פרק ח הלכה יב) כפי שדייק **הבית יוסף** (סימן קפד, סימן רט), ופשטות **השו"ע** (סימן רט סעיף ג), ברכת 'מעין שלוש' הוא רק מדרבנן, ואינו מברך מספק, אבל לדעת הרבה **הראשונים הובא בטור** (סימן רט) גם ברכת 'מעין שלוש' הוא מדאורייתא באופן שאכל כדי שביעה, ואם הוא מסופק אם בירך עליו לברך מספק.

ולכן כתבו **האחרונים** שאם אכל כדי שביעה מפירות או תבשיל של שבעת המינים, ומסתפק אם בירך אחריו, יאכל מפירות שבעת המינים עוד שיעור כזית, ויברך אחריו ויוציא את הספק. וצידד **בפרי מגדים** (משבצות זהב סימן רט ס"ק ג), שאם אין לו עוד פירות שבעת המינים, יקח מין אחר, כגון שאכל פרי העץ, יקח מין מזונות ויברך 'על המחיה', ויכלול בברכה 'על העץ ועל פרי העץ' (משנ"ב סימן רט ס"ק י).

ומחלק הפרי מגדים, למרות שבאופן שיש לו ספק אם המאכל הוא משבעת המינים, נפסק **בשו"ע** (סימן רח סעיף יח) אין לעשות כן לכלול במין אחר, שמא הוא משקר בברכתו. כאן שהוא בוודאי שבעת המינים וספק אם בירך, רשאי לכלול בברכה, כי ברור שאינו משקר בברכתו וכל הספק הוא אם כבר בירך.

4. מספק חייב בודאי!

ברכה לבטלה: הקשו **האחרונים**, לפי הדעות (מגן אברהם סימן רטו ס"ק ו) שאיסור ברכה לבטלה הוא מן התורה, כיצד מותר לברך מספק, הרי יתכן שעובר על איסור דאורייתא?

ותירצו **בכסף המשנה** (פרק יא הלכה טז), ו**בפרי מגדים** (אורח חיים משבצות זהב סימן סז ס"ק א), ו**במנחת חינוך** (מצוה תל אות ג, וציון למצוה לא אות ז) שאין איסור דאורייתא של 'לא תשא' כשמברך מספק, כי מחמת הספק הוא מחוייב לחזור ולברך כאילו בוודאי לא בירך, מדין ספק דאורייתא לחומרא, ולכן אינו 'לשוא' וסיים במנחת חינוך - 'ואין להאריך, כי זה ברור!' והוסיף הפרי מגדים, שהעשה של חיוב ברכה, דוחה את הלא תעשה של 'לא תשא'.

ובנחל איתן (על הרמב"ם הלכות ברכות פרק ב) מבאר,

משיב כהלכה

סיכום הגיליון:

דינים העולים

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן הזוכה בהגרלת גיליון 428 בסך 100 שקל מזומן האברך המופלג הר"ר חיים יעקב פילץ שליט"א כולל 'סלבודקא' בני ברק

שאלה: איך משערים כזית לברכה אחרונה?

במדידת שיעור כזית לחיב 'ברכת המזון' ועל המחיה, האם מתייחסים רק לרכיב הקמח, או גם לשאר הרכיבים שנילושים בעיסה, כמו מיים, סוכר, אבקת אפיה, תבלינים? ומה הדין במילויים וציפויים (שוקולד צ'יפס, ריבה, וכדומה)?

מקבוצת: רא"ש (ברכות פרק ו סימן ז), דברי חמודות (אות יט), שולחן ערוך (סימן רח סעיף ט), מגן אברהם (סימן רח ס"ק טו, סימן רח ס"ק א), חיי אדם (כלל ג סעיף כא-כב), ערוך השולחן (סימן רב סעיף י), משנה ברורה (סימן רח ס"ק מח, סימן רי ס"ק א, א, שער הציון סימן תפז ס"ק ז), חזו"א (או"ח סימן כו אות ח), אגרות משה (או"ח ח חלק א סימן עא), מנחת שלמה (חלק א סימן צא), אור לציון (חלק ב פרק יד אות ג), תשובות והנהגות (כרך ב סימן קלג), וזאת הברכה (עמוד 47,249), הכזית השלם (עמוד 28-26).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא. כל מי ששולח תשובה נכונה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני הילכתא ולפי החלטתם הבלעדית. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. בכדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחריו יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולח 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

ברכת מזל טוב לידיד מכון הילכתא הג"ר משה הלוי ינטרריב שליט"א לרגל הולדת בנו יהושע יעקב שיחי' כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים

- א. **אכל פת ושבע:** אכל כדי שביעה חייב בברכת המזון מדאורייתא, ולכן בספק אם בירך צריך לברך. לרוב הפוסקים מברך גם ברכה רביעית. ויש שכתבו שאין מברך ברכה רביעית. לרוב הפוסקים יכול להוציא אחר שודאי לא בירך, ויש אומרים שאינו יכול.
- ב. **אכל פת ולא שבע:** לא אכל כדי שביעה לרוב הפוסקים חייב בברכת המזון רק מדרבנן ואינו חוזר ומברך, ויש שכתבו שחוזר ומברך כיון שזכרו דאורייתא. וראוי לירא שמאם ליטול ידו בלי ברכה ולברך המוציא ויאכל כזית, ויברך ברכת המזון ויפטור את הספק. ויש אומרים שגם באכל כדי שביעה ראוי לירא שמאם לעשות כן.
- ג. **'מעין שלוש':** נחלקו הפוסקים האם ברכת 'מעין שלוש' מדאורייתא. ובספק חוזר ומברך, או שהיא מדרבנן, ובספק אינו חוזר ומברך. ולכן במקום ספק, יאכל עוד כזית מאותו מין ויברך אחריו, ואם אין לו מאותו המין יאכל מין אחר ויכללנו בברכה.
- ד. **ברכות דרבנן:** כל הברכות שהיושב הוא רק מדרבנן כגון 'בורא נפשות', אינו חוזר ומברך מספק, כדין 'ספק ברכות להקל'.
- ה. **אשה מסופקת:** נחלקו הראשונים, האם נשים חייבות בברכת המזון מדאורייתא או רק מדרבנן, ונחלקו הפוסקים לגבי אשה המסופקת אם בירכה ברכת המזון, האם מברכת מספק או לא. והסוכמת ומברכת לא הפסידה.
- ו. **קטן מסופק:** קטן שאכל כדי שביעה ומסופק אם בירך ברכת המזון, צריך לחזור ולברך, להשכח שיעשה כן כשיגדיל.
- ז. **עדות אשה וקטן:** גדול המסופק אם בירך ברכת המזון, אשה וקטן נאמנים לומר אם בירך או לא.

עדכוני הלכה

חובת שטיפה!

הבהרת גורמת כשרות: אכילת חסה וירקות עלים מצויה מאוד, וצריך לדעת שחובה לקנות רק עם חותמת כשרות מהוודרת מגידול מיוחד (בגידול רגיל מצויים חרקים שאינם יורדים בשטיפה). וחובה ממורה לקיים את הוראות השטיפה הכתובות על גבי האריזה: להפריד את העלים, להשרות במי סבון למשך 3 דקות, ולשטוף כל עלה תחת זרם מים חזק. אין אפשרות לגדל ירקות עלים ללא תולעים כלל, ולכן כאשר קיים הגיעות מועטת של חרקים שעתידיים לרדת בשטיפה, מאשרים את התוצרת לשיוק, וסומכים על הלקוחות שיבצעו את הנחיות הכשרות. חסה ללא שטיפה, אסורה באכילה!

נושא הגיליון הבא:

שיעור קמח לעל המחיה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

ברכת מזל טוב לחתן היקר והחשוב ידיד מכון הילכתא הבה"ח כמר אהרן ישעיהו אלבוים נ"ו בהג"ר ירמיהו שליט"א לרגל שמחת איוסו עב"ג בת הג"ר בן ציון ידלר שליט"א מעיר התורה ב"ב יהי רצון שיזכו לכנות בית נאמן בישראל ודורות ישרים מבורכים אמין

קו מידע הלכתי
02-5377-085

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- ביורוי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה